

Kansen grijpen en kansen creëren

In **Sil maakt schoon** wordt gewerkt aan doelen rondom taal, rekenen, motoriek en de sociaal-emotionele ontwikkeling. Om zo goed mogelijk te werken aan de ontwikkelingskansen van de kinderen, werken we met hen aan de doelen in (betekenisvolle) activiteiten die per thema aangeboden worden. Op deze manier creëren we kansen. Maar ook buiten die activiteiten om doen zich tal van situaties voor waarin u aan de doelen van het desbetreffende thema kunt werken. Denk hierbij aan activiteiten die een vast onderdeel vormen van het dagprogramma, zoals naar buiten gaan in de vaste rij, voorlezen of eten en drinken. Dit zijn de routines (Goudswaard en Vergunst-Duijnhouwer, 2013). Bij elk thema geven wij suggesties voor de manier waarop u als leerkracht extra kansen kunt grijpen en creëren naast de geboden activiteiten uit het thema.

Kansen grijpen

Kansen grijpen betekent dat u de kansen benut om van gewone, dagelijkse situaties een leersituatie te maken. Bij gewone dagelijkse situaties kunt u denken aan vrij spel, binnenkomst, buitenspel, eet/drinkmoment, kring maken, naar binnen en naar buiten gaan en verjaardag vieren.

In het thema **Sil maakt schoon** kunt u in dagelijkse situaties ook aandacht besteden aan bijvoorbeeld de volgende doelen:

- *Lost eenvoudige splitsproblemen onder de tien op.* Besteed hier aandacht aan bij het invullen van de grafiek over het waterverbruik in de klas. 'We hebben zes liter water gebruikt. Hoeveel liter moet er nog bij voor een volle emmer?'
- *Koppelt genoemde aantallen aan concrete objecten (vingers, turfstreepjes, blokjes).* Ook dit doel kunt u koppelen aan het invullen van de grafiek over het waterverbruik in de klas. 'Jij hebt een bekertje water gedronken en ik ook. Hoeveel bekertjes tekenen we dan in de grafiek?'
- *Luistert met aandacht naar de leerkracht als deze iets vertelt.* Dit komt zeer vaak voor op een dag. Wees er daadwerkelijk op gefocust of de leerling inderdaad met aandacht naar u luistert. Is hij op u gericht en niet met andere dingen bezig? Stel een paar vragen om te checken of de leerling ook heeft begrepen wat u hem vertelde.
- *Beantwoordt wie-, wat-, waarvragen, aanwijs-, keuze- en invulvragen.* Stel dit type vragen tijdens gesprekjes met kinderen die spontaan ontstaan.
- *Kijkt hoe de leerkracht een taak aanpakt en neemt deze aanpak over.* Modellen is zeer belangrijk bij het aanleren van vaardigheden. De hele dag door kunnen de kinderen van uw gedrag leren. Check of de kinderen uw aanpakken overnemen.

Uiteraard bent u vrij om aan alle doelen te werken in de dagelijkse situaties die u tegenkomt. Kijk hierbij ook naar de doelen die extra aandacht behoeven in uw klas.

Extra kansen creëren

Extra kansen creëren betekent dat u extra activiteiten gaat aanbieden waarbij de kinderen nieuwe ervaringen kunnen opdoen die bijdragen aan het bereiken van de doelen uit het thema.

Hieronder staan voorbeelden van het creëren van extra kansen bij **Sil op School**.

- *Ervaart dat er door tegenstrijdige belangen conflicten kunnen ontstaan die je samen op kunt lossen.* Op het moment dat er ruzie ontstaat, kunt u hier extra aandacht aan besteden door expliciet aandacht te besteden aan het samen oplossen van de ruzie. Laat de kinderen allebei vertellen wat er gebeurde en hoe dat voelde. Laat hen vervolgens zelf een aantal oplossingen bedenken voor het probleem. Kies samen voor de beste oplossing.
- *Krijgt controle over zichzelf. Laat zien dat hij de eigen emoties beheerst.* Deze doelen passen mooi bij bovengenoemd doel. Op het moment dat er een ruzie ontstaat, is het belangrijk dat de kinderen eerst weer rustig worden. Ze moeten eerst afkoelen, daarna kan de ruzie worden opgelost. Vraag het kind waar hij even kan afkoelen.
- *Heeft voldoende zit/schrijfhouding.* Oefen met de kinderen hoe een goede zit/schrijfhouding eruitziet. Geef ook het belang aan van een goede zit/schrijfhouding en model dit gedrag. Let gedurende de week extra op de houding van de kinderen.
- *Telt vanaf verschillende getallen t/m 20 verder en t/m 10 terug.* Dit kunt u oefenen bij het naar buiten gaan. U wijst vier kinderen aan die hun jas mogen pakken en telt tot vier. Vervolgens wijst u weer een paar kinderen aan, nu tellen de kinderen die u aanwijst door. En zo verder tot 20.
- *Doet een mededeling (gebeurtenis of ervaring) buiten het hier en nu.* Laat de kinderen vertellen waarvoor zij thuis allemaal water gebruiken.

In de activiteiten van **Sil maakt schoon** worden verschillende arrangementen (basis, verdiept en intensief) beschreven. Ook daarbinnen zijn er veel mogelijkheden voor het creëren van extra kansen.

Basisarrangement

Doel: Leesplezier en oriëntatie op boek en verhaal

Bij ieder thema van Sil op School zit een prentenboek, met een activiteit. Wij adviseren om naast deze activiteit extra kansen te creëren en vaker voor te lezen. Dit kan met het prentenboek van het thema, maar ook met andere (prenten)boeken die betrekking hebben op het thema (zie hiervoor de button 'Inspiratie'). Hoe meer kinderen plezier hebben in (voor)lezen, hoe sneller ze geneigd zijn om zelf een boek te pakken. Kinderen die veel lezen, oefenen niet alleen technisch lezen maar breiden ook hun woordenschat uit.

Doel: Fonemisch bewustzijn

In de activiteiten van **Sil maakt schoon** wordt toegewerkt naar de SLO-doelen van taal. Hieronder valt ook fonemisch bewustzijn. Met de activiteiten alleen komt u echter niet aan de volledige

verplichte leertijd voor taal. Daarom adviseren wij om voor dit onderdeel extra kansen te creëren, zodat u systematisch werkt aan het fonemisch bewustzijn.

Bijvoorbeeld het herkennen van een woord in een zin (groep 1) kan op allerlei momenten van de dag geoefend worden. Zeg bijvoorbeeld een zin en laat de kinderen de zin nazeggen en daarbij op ieder woord een sprong maken of een stap zetten. Doe dit bijvoorbeeld op de speelplaats. Naar gelang het niveau van de kinderen varieert u in eenlettergrepige of tweelettergrepige woorden. Bijvoorbeeld: *Ik – gooi – de – bal. Jij – springt – heel – hoog. Wij – lopen – op – het – plein.* Laat de kinderen ook zelf zinnen bedenken.

Doel: Woordenschat

De woordenschat die aangeboden wordt in de activiteiten van het thema is voldoende voor de kinderen in het basisarrangement. U kunt extra kansen creëren om te consolideren. Dit kan bijvoorbeeld door een consolideerspelletje te spelen als '30 seconds'. Maak tweetallen. Het ene kind krijgt drie woordkaarten en gaat deze woorden omschrijven zonder het woord te noemen, het andere kind raadt welk woord wordt bedoeld. In 30 seconden proberen zij zo veel mogelijk woorden te omschrijven en te raden.

Een ander leuk spel om de woorden te raden is 'Wie ben ik'. Ieder kind krijgt een woordkaart op zijn rug geplakt. De kinderen lopen door het lokaal. Op uw signaal zoeken ze iemand op en beschrijven zij elkaars woord. Na een halve minuut geeft u weer een signaal en gaan de kinderen weer door elkaar lopen. Als het woord geraden is, haalt het kind een nieuw woord bij u op. Is het woord niet geraden, dan zoekt het kind (als het signaal weer klinkt) een ander kind op en gaat verder met raden wie hij is. U kunt ook de variant kiezen waarbij de kinderen vragen stellen aan elkaar, zoals: 'Ben ik groot? Ben ik zacht? Ben ik een dier?' Deze laatste manier is best hoog gegrepen voor kleuters; oefen dit eerst in een klein groepje.

Doel: Omgaan met de telrij

In de activiteiten van **Sil maakt schoon** wordt toegewerkt naar de SLO-doelen van rekenen. Hieronder valt ook omgaan met de telrij. Met de activiteiten alleen komt u echter niet aan de volledige verplichte leertijd voor rekenen. Daarom adviseren wij om voor dit onderdeel extra kansen te creëren, zodat u systematisch werkt aan het omgaan met de telrij. Dit kan bijvoorbeeld door gebruik te maken van telliedjes en versjes.

Doel: Omgaan met hoeveelheden

Aan omgaan met hoeveelheden kan, net als omgaan met de telrij, extra aandacht worden besteed door extra kansen te creëren. Dit kan eigenlijk de hele dag door worden gedaan, bijvoorbeeld door tijdens activiteiten en spel in te zoomen op hoeveelheden.

Verdiept arrangement

Doel: Woordenschat

Bij elke activiteit staan woorden vermeld. Bij een woord staan ook andere woorden die samen een samenhangend geheel vormen. Dit wordt een woordcluster genoemd. Voor de kinderen in het verdiepte arrangement kunt u een stap verder gaan en de kinderen zelf een woordspin laten maken. Zet een woord uit het aangeboden woordcluster centraal en laat de kinderen er zelf woorden bij bedenken. Hiermee krijgt u zicht op de woordenschatkennis van de betreffende kinderen.

Doel: Omgaan met de telrij

Voor kinderen in het verdiepte arrangement brengt u extra rekenproblemen aan in een betekenisvolle spelsituatie. Denk bijvoorbeeld aan het tekenen van een hinkelspel op het plein. Kunnen de kinderen de getallen lezen en weten zij in welke volgorde zij hun steentje moeten gooien?

Doel: Omgaan met hoeveelheden

Bij omgaan met hoeveelheden kunt u het arrangement verdiepen door tijdens een gymles de kinderen de materialen te laten uitdelen. Er liggen hier vier hoepels, maar in deze groep zitten elf kinderen. Hoeveel hoepels moeten jullie er nog bijhalen?

Intensief arrangement

Doel: Woordenschat

Bij elke activiteit staan woorden vermeld. Bij een woord staan ook andere woorden die samen een samenhangend geheel vormen. Dit wordt ook wel een woordcluster genoemd. Voor kinderen met een kleine woordenschat en kinderen die het Nederlands als tweede taal leren is het belangrijk om de woorden uit dit cluster vooraf apart aangeboden te krijgen. Ook voor kinderen in het intensieve arrangement is dit belangrijk.

Zo komen gedurende de dag de woorden terug in de activiteiten van het thema, in de hoeken en bij het creëren van kansen. Het apart aanbieden van de woorden uit het cluster zou een vast moment kunnen zijn tijdens de ochtendkring. Het aanleren van de woorden aan de kinderen gebeurt in vier stappen (de zogeheten viertakt – Van den Nulft en Verhallen, 2009). Voor een beschrijving hiervan zie de algemene handleiding.

Doel: Omgaan met de telrij

Voor de kinderen die het intensieve arrangement krijgen aangeboden, kan er extra aandacht worden besteed aan het omgaan met de telrij door bijvoorbeeld boekjes te lezen waarin tellen centraal staat. Tel de hele dag door met deze kinderen: 'Binnen vijf tellen zit iedereen op zijn stoel.' En model deze vaardigheid door zelf veel hardop te tellen.

Doel: Omgaan met hoeveelheden

Omgaan met hoeveelheden kunt u intensiveren door de kinderen in de huishoek andere kinderen een kopje thee te laten geven. 'Dat zijn vier kopjes thee. Zijn er ook lepeltjes? Pak jij vier lepeltjes?'

Speelleeromgeving

Een rijke speelleeromgeving geeft volop mogelijkheden om extra kansen te creëren. **Sil maakt schoon** biedt bij inrichting van de speelleeromgeving suggesties voor deze extra kansen. Zie hiervoor de betreffende button. De kinderen kunnen met de suggesties zelfstandig aan de slag.